

Maribor vsak četrtlet in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 82 D, pol leta 16 D, četrt leta 8 D. Izven Jugoslavije 56 D. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodar« v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. — Telefon interurbna št. 113.

Posamezna številka stane 1:50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

# SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Cene inseratom po dogovoru. Za večkratne oglaševanje primeren popust. Nezaprite reklamacije za poštnine proste.

Čekovni račun poštnega urada Ljubljana 10.803. Telefon interurb. št. 113.

31. številka.

MARIBOR, dne 16. julija 1925.

59. letnik.

## Minister Lukinič izročen sodišču.

Beograd, 12. julija 1925.

Nekaj izvanrednega se je zgodilo te dni v Beogradu. Narodna skupščina je v petek, dne 10. jun., po večdnevni razpravi odločila, da se ministru pravde dr. Lukiniču izroči sodišču, ker je obdolžen, da je za ogromne svote oškodoval državno kaso. Vse podrobnosti in skrivnosti te zadeve še niti niso prišle v javnost.

Kake stvari je uganjal minister, da je bil izročen sodišču? In to še celo oni ministri, ki bi moral najbolj štiti pravico in se boriti proti krivicam!

Minister za nemškega kneza-bogataša.

Knez Thurn-Taxis iz Nemčije ima na Hrvatskem velikanska posestva, ki merijo nad 30.000 hektarov (okoli 60.000 oralov) bogate zemlje. Ker je knez državljani Nemčije, pripada to veleposestvo po mirovni pogodbi naši državi v svrhu vojne odškodnine. Vrednost znaša na stotine milijonov dinarjev. Ubogi hrvatski delavci, najemniki, invalidi in mali posestniki so opravičeno zahtevali, da se deli tega veleposestva razdelijo za primerno ceno med nje. Minister dr. Lukinič pa je takoj v jeseni, ko je prišel na vladno, odredil, da se z veleposestva zbrše sekvester in se celo bogastvo izroči knezu Thurn-Taksisu. Knez je plačal 25 milijonov dinarjev. Listi so poročali, da je knez Thurn-Taxis plačal še ogromne nagrade.

Posetni ljudje zahtevajo, da se dr. Lukiniča izroči sodišču.

O tej nečestni kupčiji se je takoj mnogo pisalo v listih in stranke, ki so proti Pašić-Pribičevićevi vladi, so postavile obširno obtožnico in so v njej zahtevale, da mora narodna skupščina ministra dr. Lukiniča izročiti sodišču. Največja krivica se je godila po Lukiničevi odredbi hrvatskemu narodu. V krajih, kjer leži Thurn-Taxisovo posestvo, ubogo ljudstvo nima skoro nič lastne zemlje. Režeji so se silno veselili, da bodo dobili graščakovo zemljo, kar jo potrebujejo za prehrano družine, v svojo last. Radi tega smo pričakovali, da bodo Radičevi poslanci z veseljem pomagali spraviti Lukiniča tje, kamor pač spada. Ali sedanji vodja Radičevcev v Beogradu, Pavle Radič, ni bil pri volji, da bi se bilo že spomlad Lukiniča obtožilo. Možno se je bal, da bi se preveč zameril Pašiću, ker je bil dr. Lukinič v Pašićevem ministristvu. Pavle Radič bi namreč rad prišel v Pašićevo vladno kot minister. Ko pa so naši poslanci Slov. ljudske, Davidovičeve, Spahove stranke in del Hrvatov zahtevali, da se mora dr. Lukiniča spraviti pred sodišče, tudi Pavle Radič temu ni mogel več na tihem nasprotovati, ker bi to izgledalo preveč sumljivo.

## LISTEK.

### Zgodbe napoleonskega vojaka.

Francoski spisatelj Erckmann-Chatrian; preložil Al. B. 16. nadaljevanje.

Zunaj pri stebrih se je ustavil velik, s senom naložen vojak.

Prav takrat, ko so bili ruskega, najmanj šest čevljev visokega karabinarja, ki mu je bila za ušesom krogla prodrla v glavo, položili na mizo in je kirurg zahteval male nože, da bi izvršil neko operacijo, je šel pred skednjem mizno drug štabni zdravnik od kavalerije, majhen, debel, kozav mož. Pod pazduho je nesel taško za listine ter se ustavil blizu voza.

»Hel Forell« je zaklical veselo.

»Glejte no, vi ste, Duchene«, je odgovoril naš zdravnik ter se okrenil. »Koliko je ranjencev?«

»Sedemnajst do osemnajst tisoč.«

»Vraga! — A kako je danes?«

»Prav dobro. Pravkar iščem kake gostilne.«

Naš štabni zdravnik je sedaj stopil iz skednja ter tovarišu podal roko. Mirno sta se pričela razgovarjati, pomozna zdravnik sta medtem pila malo vina, Rus pa je obupan vrtel oči.

»Čujte, Duchene, kar tu doli po cesti pojdite ... tam nasproti vodnjaku ... vidite?«

»Vidim.«

»Ravno nasproti najdete krčmo.«

»Dobro! Hvala lepa! ... Hitim.«

Štabni zdravnik je odšel, naš pa je zaklical za njim:

»Dober tek, Duchene!«

Nato se je vrnil k svojemu Rusu, ki ga je čakal. Prišel je s tem, da mu je prerezal vrat od tilnika doli do ramena. Operiral je slabe volje ter se zadiral v asistenta:

»Le hitro, gospoda, hitro!«

Obraznava proti dr. Lukiniču v narodni skupščini. Zerjav in Pivko za Lukiniča.

Cele tri dni se je vršila v skupščini razprava proti dr. Lukiniču. Najboljše pravnike-poslance so poslali klubi kot govornike. Lukinič sam ni bil navzoč. Že pred več tedni se je odpljal na Češko v Karlove vari. Izgovarjal se je, da je bolan. Kot zagovornik dr. Lukiniča je nastopil znani dr. Gregor Zerjav. A prav slabo ga je zagovarjal. Saj se krivica sploh ne da zagovarjati pred poštenimi ljudmi. Malo je bilo tistih, ki so odobravalj Zerjavov govor. Seveda je bil med temi tudi dr. Pivko. Ploskal je Zerjavu, ko je skušal izmazati Lukiniča.

Naš poslanec Hodžar dokaže Lukiničevo krivdo.

Zadnji dan obravnave je nastopil kot govornik proti Lukiniču poslanec Jugoslovanskega kluba, mladi pravnik dr. Jakob Hodžar. V živahnem govoru in z jasnimi dokazi je poslanec Hodžar pobil vse trditve Lukiničeve in Zerjavove. Naš poslanec je žel pri vseh strankah, razven seveda pri Pribičevićevcih, splošno odobravanje. Nasprotniki, t. j. poslanci samostalne demokratske stranke, h katerim spada Zerjav in Pivko, so se silno togotili nad dokazilnimi besedami našega dr. Hodžarja. Kar besneli so.

Velika napetost pred glasovanjem.

Lukiničevi prijatelji iz Srbije, Slovenije in Hrvatske so nagovarjali radikale, naj glasujejo za Lukiničevo oprostitve. Vse je bilo skrajno napeto, ko se je zvečer okoli 7. ure začelo glasovanje. Po zakonu o ministrijski odgovornosti se mora najprvo glasovati za prehod na dnevni red. Če se dobi za »prehod na dnevni red« večino, se obtožba zavrne. Poslanci so dobili listke v kuvertih, da so na nje napisali besedico »za« ali »proti.« Vsi, ki smo bili za to, da se Lukinič izroči sodišču, smo napisali na glasovnice besedico »proti.«

Kdo bo zmagal? Pravica ali krivica?

Prav nič ni bilo gotovo, katera stran bo zmagala. Vseh poslancev je bilo navzočih okoli 250. Nas, ki smo bili odločno proti Lukiniču, je bilo komaj okoli 110. Odločiti so imeli radikali. Vedeli smo, da je tudi med radikali precej poštenjakov, ki so za to, da se izroči obtoženca sodišču. A nihče ni vedel, koliko radikalnih poslancev bo glasovalo z nami, koliko se jih bo odstranilo od glasovanja. Blizu ministrijskih klopi so postavili veliko škatljo, v katero so poslanci metali glasovnice. Zapisnikar je klical poslance po abecednem seznamu. Vse stranke so klicale svoje poslance v dvorano. Silna napetost je vladala, kakor še menda dozda pri nobenem glasovanju. Dvakrat so klicali poslance, ki se pri prvem pozivu niso odzvali, ali pa niso bili navzoči.

Rus je seveda stokal. A zdravnik se ni zmenil za to, potegnul iz rane kroglo, jo vrgel na tla, ga obvezal ter rekel:

»Nesite ga proč!«

Rusa so dvignili z mize, vojaki so ga položili na slamo poleg drugih in naslednji je prišel na vrsto.

Nikdar bi si ne bil mislil, da je mogoče kaj takega, a videl sem še vse druge stvari, ki jih ne pozabim nikdar.

Pet ali šest slamnjakov proč od mojega je sedel star korporal z obvezano nogo. Mežikal je in rekel sosedu, ki so mu bili pravkar odrezali roko:

»Rekrut, pogledj tja-le na kup; stavim kaj, da ne spoznaš več svoje roke.«

Drugi, ki je bil blede kot smrt, a je bil vendarle pokazal velik pogum, je pogledal tja ter omedlel takoj nato.

Korporal se je zakrohotal in rekel:

»Pa jo je vendar spoznal ... Tista je tam zadaj z malim, višnjevim znamenjem ... To vselej napravi tak vtis.«

Sam sebi se je čudil, da je to izprevidel, a nikdo se ni smejal z njim.

Neprestano so klicali ranjenci:

»Dajte mi pitje!«

Če se je oglašil eden, so ga posneli vsi drugi. Stari vojak mi je bil očividno naklonjen, kajti mimogrede mi je vsakokrat pomolil kupico.

V skednju sem ostal samo eno uro. Za prvim vozom se je bilo nastavilo še kakih deset drugih s širokimi lestvicami. Kmetje iz okolice s širokimi, črnimi klobuki, z biči čez ramo in konje držeč za uzde, so čakali na odhod. Kmalu nato je prišel oddelek huzarjev, podčastnik je skočil s konja, šel je v skednj in rekel:

»Oprostite, gospod štabni zdravnik, tu imam povelje, naj dvajset vozov z ranjenci pripeljem v Lützen — ali jih tukaj naložimo?«

»Da, tukaj«, je odgovoril zdravnik.

In takoj so pričeli prvo vrsto nakladati na vozove.

Predno pa so nas kmetje in strežniki naložili, so nam dali še dobršen požirek piti.

Ko je bil eden voz poln, se je pomaknil naprej in prihodnji je zapeljal pred vhod. Jaz sem sedel na tretjem

Štetje glasov. Nasprotniki strašno poparjeni.

Ko je bilo glasovanje končano, je volilna komisija, sestavljena iz poslancev vseh strank, začela šteti oddane glasove. Okrog mize se je zbral velik klopič poslancev in ministrov. Velikanska je bila radovednost o izidu. Ko je bilo prešteti 30 glasovnic, je znašala naša večina 17 glasov, pri prvih 100 glasovih je bilo naših glasovnic samo še 5 več od nasprotnih. Pri 150 glasovih je imela vsake stranka po 75 glasov, a nato se je naše število pomikalo vedno višje. Okoli trideset na 8. uro zvečer je že bilo jasno, da je zmagala vendar enkrat naša poštena stvar. Zerjav, Pivko, Pribičević in njih prijatelji so bili silno žalostni. Bnaga izmed njih sem opazoval — stal je poleg mene — in smilil se mi je, ko se je tresel od skrbi. Obrazi naših pa so kazali radost, ker je pravica zmagala.

Pravica zmagala.

Glasovalo je vsega skupaj 248 poslancev. »Za« Lukiniča je bilo oddanih 103, a »proti« 138 glasovnic, praznih je bilo 7 glasovnic. Izostalo je 64 poslancev, največ radikalov in radičevcev. Hrvatov je manjkalo 14, ker se je vsem zdelo čudno. Ko je predsednik razglasil izid, so bili samostalni demokrati tako potrti, kakor da bi jih bil počil z gnojnico.

Sodišče, ki bo sodilo Lukiniča.

V soboto, dne 11. julija, se je izvolilo parlamentarno sodišče. 12 članov, ki bo preštudiralo obtožnico. Izmed Slovencev je v tem odboru poslanec dr. Jakob Hodžar. V 20 dneh mora sodišče poročati skupščini o izidu preskave.

Končno še omenimo, da je minister dr. Lukinič iz Češkega brzojavil, da odstopi kot pravosodni minister. Obtoženec je eden od glavnih voditeljev Pribičević-Zerjav-Pivkove samostojne demokratske stranke.

## Nova podražitev najvažnejših kmetijskih potrebščin.

(Robert Košar.)

Z rastočim dinarjem padajo samo prodajne cene kmetijskih proizvodov, dočim se morajo vse kmetijske potrebščine kupovati po starih cenah. Po uvedbi nove carinske tarife z dne 20. junija t. l. pa se je opravičeno hati, da se bodo te cene še povišale, če si ogledamo samo one povišane carinske postavke, ki se tičejo kmetijskega orodja, brez katerega kmet ne more gospodariti. Surovo lito železo je bilo dosedaj carine prosto, odslej pa se bo plačevalo za vsakih 100 kg po 3 zlate dinarje. Ker pa se

v prvi vrsti na slami poleg rekruta od sedemindvajsetega polka, ki mu je manjkalo desne roke. Za nami je bil drugi brez noge, tretji je imel glavo preklano, četrti čeljust zdrobljeno in tako dalje do konca voza.

Dali so nam velike plašče, a čeprav je solnce sijalo, nas je tako zeblo, da je iz ovratnika gledal samo nos, vojaška kapa ali pa obveza. Nihče ni črnil besedice — vsak je imel dosti misliti sam nase.

Včasih sem čutil grozen mrz, takoj nato pa pekočo vročino, ki mi je silila celo v oči: to je bil začetek vročice. Ko smo se odpeljali iz Kaje, pa sem se počutil še dokaj dobro, vse reči sem še videl jasno in razločno, šele pozneje pri Lipskem sem se čutil čisto bolnega.

Spravili so nas torej na ta način na vozove, da so tisti, ki so se še mogli držati pokonci, sedeli v prvih vozovih, drugi pa so po dolgem ležali v zadnjih, in tako smo se odpeljali. Huzarji, ki so jahali poleg nas, so pušili, se smejali ter se pogovarjali o bitki, ne da bi se zmenili za nas.

Med vožnjo skozi Kajo so mi stopile pred oči vse grozote vojske. Vas je bila samo še razvalina. Strehe so bile udrt, samo slemenata so tuintam še stala pokoncu; tramovi in deske so bile zlomljene, skozi luknje pa se je videlo v male sobice, vrata in stopnice. Siromaki, žene, otroci in starčki, so obupani tekali po poslopjih semtertja kakor v kletkah, stoječih pod milim nebom. Tuintam je pečica v ozki kamrici pod streho ali majhno zrcalo z zataknjenimi vejicami pušpanja kazalo, da je tam v mirnih časih bivalo mlado dekle.

Kdo bi si bil mislil, da bo vsa ta sreča nekoč uničena, a ne od sile viharja ali božje jeze, marveč od besnosti ljudi, ki je še mnogo strašnejša!

Vse, celo uboge domače živali, se je videlo osirotelo v teh razvalinah. Golobje so iskali golobnjak, goved in koze svoj hlev; z žalostnim glasom so živali mufale in meketale ter zbegane dirjale po ulicah. Po drevju je čepela perutnina in vsepovsod je bilo videti sledi topovskih krogel.

Pred zadnjo hišo je sedel sivolas starček na pragu razdejanega bivališča ter majhno dete držal med kolena. V mračnih mislih je gledal nas, ki smo se peljali mimo.